

SELECTED FACTORS RELATED TO PSYCHOSOCIAL ADJUSTMENT OF THE HOSPITALIZED
ELDERLY PATIENTS IN GOVERNMENT HOSPITALS , BANGKOK METROPOLIS

MISS BENJAWUN POMSEMAPITUK

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Nursing Administration Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974 - 582 - 346 - 5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการ
รักษาในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาว เบ็ญจวรรณ ป้อมเสมานัทท์
ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนินันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนินันท์)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เบญจวรรณ ป้อม เสนาพิทักษ์ : ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร (SELECTED FACTORS RELATED TO PSYCHOSOCIAL ADJUSTMENT OF THE HOSPITALIZED ELDERLY PATIENTS IN GOVERNMENT HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จินตนา ยูนิพันธ์. 163 หน้า. ISBN 974-582-346-5

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ในลักษณะของการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาการปรับตัวด้านจิตสังคม ของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและกลุ่มตัวพยาบาลที่ร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ความหมายของการเจ็บป่วย ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล และการสนับสนุนจากครอบครัว ตัวอย่างประชากร คือ ผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในแผนกอายุรกรรม และศัลยกรรมในโรงพยาบาลของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 160 คน เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบคนเว้นคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การปรับตัวด้านจิตสังคม ของผู้ป่วยสูงอายุ ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลโดยรวม และทุกด้าน คือ ด้านอัตมโนคติ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการปรับตัวต่อความเจ็บปวด และความไม่สุขสบาย อยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับการศึกษา การรับรู้ความหมายของการเจ็บป่วย ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล และการสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเพศ และอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุ
3. ตัวแปรที่มีความสำคัญในการร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ตามลำดับคือ การสนับสนุนจากครอบครัว ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล และการรับรู้ความหมายของการเจ็บป่วย ซึ่งร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 50.78 ($R^2 = .5078$)

ได้สมการทำนายดังต่อไปนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = -1.0697 + .4681 SF + .6794 SE + .3453 ST + 1.2697 PI$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .4577 SF + .2898 SE + .2012 ST + .1337 PI$$

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติดี

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C143705 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION
KEY WORD: : PSYCHOSOCIAL ADJUSTMENT, HOSPITALIZED ELDERLY PATIENT

BENJAWUN POMSEMAPITUK : SELECTED FACTORS RELATED TO PSYCHOSOCIAL
ADJUSTMENT OF THE HOSPITALIZED ELDERLY PATIENTS IN GOVERNMENT
HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.
JINTANA YUNIBHAND, Ph.D. 163 pp. ISBN 974-582-346-5

The purposes of this correlation study was to investigate factors related to psychosocial adjustment of the hospitalized elderly patients and search for the factors that would be able to predict psychosocial adjustment of the elderly patients. The variable in this study included sex, age, educational level, perception of illness, satisfaction to the hospital environment, support from hospital personnel, and family support. The samples were 160 hospitalized elderly patients in medical and surgical department, selected by Systematic Sampling method. The instrument used in this study was the interview questionnaire. The followings were the major results of the study :

1. Psychosocial adjustment in all aspects and in each aspect of self - concept, role, relationship, and adjustment to pain and discomfort of the hospitalized elderly patients were at the medium level

2. Educational level, perception of illness, satisfaction to the hospital environment, support from hospital personnel, and family support were positively significantly related to psychosocial adjustment of the hospitalized elderly patients, at the .01 level, whereas, sex, and age were insignificantly related to the dependent variable.

3. Perception of illness, satisfaction to the hospital environment, support from hospital personnel and family support were factors that significantly predicted psychosocial adjustment of the hospitalized elderly patients, at the .05 level. These predictors accounted for 50.78 percent ($R^2 = .5078$) of the variance.

The function derived from the analysis are

$$Y' = -1.0697 + .4681 SF + .6794 SE + .3453 ST + 1.2697 PI$$

(Raw score)

$$Z' = .4577 SF + .2898 SE + .2012 ST + .1337 PI$$

(Standardized Scores)

ภาควิชา..... คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.....
การบริหารการพยาบาล.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนีพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด ช่วยเหลือ และสนับสนุน ให้กำลังใจ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณด้วยความทราบซึ่งในความเมตตา กรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และปรึกษาในเรื่องระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยด้วยดีตลอดมา รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือ ตลอดจนผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่าย การพยาบาล หัวหน้าตึกอายุรกรรม - ศัลยกรรม และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของโรงพยาบาลทั้ง 12 แห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาพยาบาลศึกษากทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีเสมอมา ขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนส่วนหนึ่งในการวิจัยและขอบคุณกัลยณมิตรทุกท่านโดยเฉพาะ อย่างยิ่ง คุณนิทรา ใจดี คุณนิงนิต การงาม และคุณสุดาวลัย สายสืบ ที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระคุณอันยิ่งใหญ่ และกำลังใจจากบิดา - มารดา ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน และ กำลังใจจากคุณขจรศักดิ์ นพธิอังกูร ได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เบญจวรรณ ป้อมเสมาพิทักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
แนวเหตุผล และสมมติฐาน	6
ขอบเขตของการวิจัย	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
2. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	14
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวด้านจิตสังคม	26
การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุ	34
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุ	46
3. วิธีดำเนินการวิจัย	61
ประชากร และตัวอย่างประชากร	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
คุณภาพของเครื่องมือ	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	114
สรุปผลการวิจัย	117
อภิปรายผลการวิจัย	121
ข้อเสนอแนะทั่วไป	129
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	131
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	140.
ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	143
ค. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการปรับตัว	151
ด้านจิตสังคมกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากร	
ง. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	153
ประวัติผู้เขียน	163

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากร และตัวอย่างประชากรจำแนกตามสังกัดและโรงพยาบาล	63
2	ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ในการทดลองใช้ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำแนกตามแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด.....	71
3	จำนวน และร้อยละของผู้ป่วยสูงอายุจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลา และจำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล	78
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุโดยรวม และจำแนกตามรายด้าน	80
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุเป็นรายข้อ	81
6	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีคะแนนการปรับตัวด้านจิตสังคมในระดับต่าง ๆ กัน	85
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของค่าเฉลี่ยตัวแปรเกณฑ์	88
8	จำนวน และร้อยละของผู้ป่วยสูงอายุ จำแนกตามระดับของปัจจัยคัดสรร	89
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ และตัวพยากรณ์กับตัวพยากรณ์ของตัวอย่างประชากร	92
10	สรุปผลการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุ (รวมทุกด้าน).....	93
11	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์การปรับตัวด้านอัตมโนคติ	94
12	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	95
13	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์การปรับตัวต่อความเจ็บปวดและความไม่สุขสบาย	97
15	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุรวมทุกด้าน เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	98
16	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์การปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุ	100
17	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 Change) ในการพยากรณ์การปรับตัวด้านอ้อมโนมติของผู้ป่วยสูงอายุเมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	102
18	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์การปรับตัวด้านอ้อมโนมติของผู้ป่วยสูงอายุ	103
19	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของผู้ป่วยสูงอายุ เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ในรูปคະแนนดิบ (B) และคະแนนมาตราฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของผู้ป่วยสูงอายุ	106
21	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นของผู้ป่วยสูงอายุ เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	107
22	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคະแนนดิบ (B) และคະแนนมาตราฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นของผู้ป่วยสูงอายุ	109
23	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 Change) ในการพยากรณ์การปรับตัวต่อความเจ็บปวดและความไม่สุขสบายของผู้ป่วยสูงอายุ เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	110
24	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคະแนนดิบ (B) และคະแนนมาตราฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ การปรับตัวต่อความเจ็บปวด และความไม่สุขสบายของผู้ป่วยสูงอายุ	112
25	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวด้านจิตสังคมของผู้ป่วยสูงอายุจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และจำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล	151